

**პოლონეთის არქივის (CAW) დოკუმენტი 1930 წელს
კავკასიაში კათოლიკური ეკლესიის
მდგომარეობის შესახებ**
**A Document from the Polish Archives (CAW) about the
Situation of the Catholic Church in the Caucasus in 1930**

მიხეილ ბახტაძე
Mikheil Bakhtadze

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
ჰუმანიტაჲ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: საქართველო, კავკასია, კათოლიკური ეკლესია,
საბჭოთა ხელისუფლება.

Keywords: Georgia, Caucasus, Catholic Church, Soviet government.

პოლონეთის ცენტრალურ არქივში (CAW) ინახება საინტერესო დოკუმენტი, რომელიც გვანვდის ცნობებს 1930 წელს კავკასიაში კათოლიკური ეკლესიის მდგომარეობის შესახებ. ეს არის თბილისში მყოფი პოლონეთის გენერალური კონსულის, ზიგმუნდ მოსტოვსკის, მოხსენება, რომელიც ვარშავაში გაგზავნილია 1930 წლის 30 ოქტომბერს.

„მსოფლიო ომამდე კავკასიის დიდ პოლონურ კოლონიას, საკუთარი ძალისხმევის წყალობით, ჰქონდა მრავალი პოლონური ტაძარი, რომელსაც პოლონელი მღვდლები ემსახურებოდნენ. ამიერკავკასიის ქვეყნებში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ პოლონური ტაძრების ბედი, ისევე როგორც ყველგან საბჭოთა კავშირში, უკიდურესად მძიმე აღმოჩნდა. ბოლო წლებში ისინი იძულებულნი არიან იბრძოლონ არა მხოლოდ არსებობისათვის, არამედ უზარმაზარი მატერიალური სირთულეების დასაძლევადაც, რომელთა წინაშეც ისინი დააყენა საბჭოთა ხელისუფლებამ. ეპყრობოდა რა მათ, როგორც კერძო საწარმოებს, ხელისუფლებამ დაუწესა უკიდურესად მაღალი გადასახადები, რომელთა გადახდა მეტისმეტად რთულია გაჭირვებული მრევლის შემოწირულობებით. მეორე მხრივ, ისინი იძულებულნი იყვნენ, ებრძოლათ საბჭოთა ხელისუფლების მიერ მღვდლების წინააღმდეგ მიმართული რეპრესიების წინააღმდეგ. ამ ბრძოლის შედეგად, მიუხედავად დიდი პოლონური კოლონიის კვლავ არსებობისა, მართალია, დანაწევრებული სახით, დიდი ხანია არც ერთი პოლონელი მღვდელი იქ აღარ მოღვაწეობს. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ კათოლიკე პოლონელებს დაეხმარნენ ქართველი კათოლიკე სასულიერო პირები, რომლებმაც გადაიბარეს პოლონური ტაძრების სამრევლოები და, ხშირ შემთხვევაში, პოლონელი მრევლის სასულიერო საჭიროებების უკეთ დასაკმაყოფილებლად, ისწავლეს პოლონური ენაც კი. თუმცა საბჭოთა ხელისუფლებამ ერთი წუთითაც არ შეაჩერა საკუთარი მოქმედება სასულიერო პირების წინააღმდეგ. სასულიერო პირებს შორის ბევრი მღვდელი გატყდა ხელისუფლების ზეწოლით, რადგან ისინი ცდილობდნენ, შეუთავსონ ერთმანეთს საკუთარი მოვალეობები ეკლესიისა და მრევლის წინაშე იმ ამოცანებს, რომლებსაც მათ აკისრებს საბჭოთა ხელისუფლება და, პირველ ყოვლისა, ГПУ. თუმცა ბევრ მათგანს, რომლებმაც ვერ შესძლეს საბჭოთა ხელისუფლებასთან ასეთ კომპრომისზე წასვლა, აპატიმრებდნენ, ასახლებდნენ და სიკვდილითაც კი სჯიდნენ.

უკანასკნელ პერიოდში გენერალურმა საკონსულომ შეიტყო, რომ დახვრიტეს ბათუმის კათოლიკური ტაძრის მღვდელი (კსიონდი) ასლანიშვილი. გადაასახლეს სამი კსიონდი: ლუდვიგ ბათიმა-ნიშვილი, კონსტანტინე საბარაშვილი და სტანისლავ კატჩიკაშვილი. ვერ გავარკვიეთ, რაში ადანაშაულებდნენ ზემოთ დასახელებულ პირებს.

მოპოვებული ინფორმაციით, ამიერკავკასიის ქვეყნებში დარჩენილია 17 მღვდელი, მათ შორის 5 არის სომეხი კათოლიკე. ეს მღვდლები ასრულებენ თავიანთ მოვალეობებს შემდეგ ადგილებში:

- ტფილისში - ემანუელ ვარდიძე,
- ტფილისში - სტეფანე გეორგიზო, ასირიელი,
- ბაქოში - სტეფან დემუროვი, იგივე დემურაშვილი,
- ბათუმში - რაფაელ ნიებიერაძე,
- ქუთაისში - დამიან ლაგო,
- ახალციხეში - პაველ ტატენაშვილი,
- ახალციხეში - სერაფიმ მერაბიშვილი,
- ახალციხის რაიონის ორ სამრევლოში, კერძოდ:
 - უდეში - გაბრიელ გარანაშული,
 - ხოლო ვალეში - კონსტანტინე შიშაბერიძე.

გარდა ამისა, კათოლიკე მღვდლები არიან ახალქალაქში, გორში და კიდევ ორ ადგილზე. თუმცა საკონსულომ ვერ დაადგინა ამ მღვდლების ვინაობა. ასევე არის 4 სომეხი კათოლიკე მღვდელი, მათ შორის ერთი ერევანში და ერთი ლენინაკანში. ყველა ზემოთ-დასახელებული სასულიერო პირი ადგილობრივი მაცხოვრებელია და, ამავე დროს, აკმაყოფილებს პოლონელი მოსახლეობის სულიერ საჭიროებებს.

დაიკეთა კათოლიკური ტაძრები ამიერკავკასიის 7 ქალაქში (მათ შორის სოხუმსა და თეთრწყაროში) კათოლიკე მღვდლების სიმცირის გამო. ასევე დაიხურა ტფილისის კათოლიკური სამლოცველო.

თითოეულ ტაძარში არის ეგრეთ წოდებული საეკლესიო საბჭო, რომელიც შედგება ადგილობრივი მრევლის წარმომადგენლებისაგან. ამ საბჭოს ამოცანაა ტაძრებზე ზრუნვა და ზედამხედველობა“.

The Central Archive of Poland (CAW) keeps an interesting document that provides information about the situation of the Catholic Church in the Caucasus in 1930. This is the report of the Polish Consul, General Zigmund Mostowski, from Tbilisi, which was sent to Warsaw on October 30, 1930.

“The Polish colony in the Caucasus before the world war had, thanks to its efforts, numerous Polish churches served by Polish priests. After the Sovietisation of the Transcaucasian countries, the fate of the Polish churches, as everywhere in the Soviet Union, was extremely difficult. In recent years, they have had to struggle not only for the right to exist, but also to overcome the enormous material difficulties faced by the Soviet authorities. Treating them as private enterprises, the authorities imposed extremely high taxes on the churches, which are extremely difficult to collect through contributions from impoverished parishioners. On the other hand, they were forced to fight against the repressive measures taken by the Soviet authorities against priests. As a result of this struggle, in spite of the existence of a considerable, though fragmented, Polish colony, there has not been a single Polish priest for a long time. It must be said, however, that the Polish Catholics were helped in this respect by Georgian priests, who took over the parishes of Polish churches and, in many cases, learned the Polish language in order to better meet the spiritual needs of their Polish parishioners. However, the Soviet authorities did not stop their action against the clergy even for a moment. Many priests among the clergy broke down under the influence of the authorities to the extent that they tried to reconcile their duties towards the church and the parishioners with the duties imposed on them by the Soviet authorities and, above all, by the GPU. However, many of them, unable to enter into this kind of compromise with the Soviet authorities, are subjected to continuous detention, ending in exile or even execution.

Recently, the Consulate General became aware of the shooting of Fr. Aslanishvili, the former parish priest of the Catholic Church in Batum, and of the sacking of three priests, namely: Ludvik Batimanishvili, Konstantin Sabarashvili and Stanislav Katchikashvili. The Consulate has not been able to establish what the above-mentioned priests were accused of.

Według uzyskanych informacji, w krajach Zakaukazia pozostało 17 księży, w tym 5 księży ormiańskokatolickich. Kapłani ci wykonują swoje obowiązki duszpasterskie w następujących miejscach, a mianowicie:

in Tiflis - Fr. Emanuel Wardidze,
in Tifly - Fr. Stefan Georgizo, Assyrian,
in Baku – Fr. Stefan Demurow aka Demurashvili,
in Batum – Fr. Rafael Niebieradze,
in Kutaisis – Fr. Damjan Lago,
in Akhaltsi - Fr. Pavel Tatenashvili,
in Akhaltsi - Fr. Seraphim Merabishvili,
and two parishes of the Akhaltsi district, namely:
in Uda – Fr. Gabriel Garanaszuli,
and Wale – priest Konstantin Shishaberidze.

Furthermore, there are Roman-Catholic priests in Akhalkalaki, Gori and in two other places; however, the Consulate has not been able to establish the names of these priests. In addition to the above-mentioned, there are also 4 Armenian-Catholic priests, of whom one in Yerevan and one in Leninakan. All the above-mentioned priests are local citizens and also cater for the spiritual needs of the Polish population.

In recent times the existing Catholic churches in 7 places in the Transcaucasian countries (among others in Sukhum and White Key) have already been closed down for the lack of priests. A Catholic chapel in Tiflis has also been closed.”